

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

22. märtsil 1938. a.

Nr. 3

KUUETEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Roosikrantsi nr. 12.	1 lhk. Kr. 40.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas „ 2.50	Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	20.—, ¼ lhk. Kr. 10.—, ⅛ lhk.
1923. aastak. „ —.50	Jooksvad arved: Eesti Pangas nr.	Kr. 5.—.
1924.—1935. a. à „ 2.50	609, E. Rahvapangas nr. 991 ja	Dokumentide kaotamise kuulu-
	Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Vallavanemate karistusõigus ja selle käsitamine	Lk. 35
Administratiivmenetlusest	„ 37
Perekonnaseisu muudete registreerimise süsteemidest	„ 42
Küsimusi ja vastuseid	„ 46
Kuulutusi	„ 34

Omavalitsuse kantseleimargid

25-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 25 senti poogen (100 tükki).

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutuste Kindlus-
tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

**Suurem ja
edurikkam
kodumaa
kindlustusettevõte**

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 41.
Telef. 3-44 ja 16-12.

Osakonnad: Tallinnas, Rakveres, Võrus,
Viljandis, Pärnus, Tõrvas ja Kuressaares

Vallavalitsustele!

Soovitame oma laost uuel kinnitatud Vallaomavalitsuste arvepidamise mää-
ruse nõuete järgi valmistatud kõiki

**uevormilisi ja muutmatajäänud
arveraamatuid**

kui ka uusi

vallaomavalitsusmaksude

ja

kinnisvaramaksude lehti

ning muid

asjaajamise raamatuid ja planke.

Eelarveaasta lõpu läheduse tõttu palume tellimistega rutata, et saaksime neid
Teie rahuldamiseks õigeaegselt täita.

Traaditeel tellimiseks palume tarvitada telefoni nr. 446-67, Tallinn.

K.-Ü. „RAHVAÜLIKOO“

Pärnu mnt. 10
Panga majas.

TALLINNAS

Posti jooksev arve
nr. 760

Vallavanemate karistusõigus ja selle käsitlemine.

Villem Maidre.

Baltimaade vallakogukondade valitsemise seaduse (1866. a.) § 21 järele oli vallavanemal õigus temale alluvaid isikuid politseialaste seaduslike korralduste mitte-täitmise või nendele vastupaneku eest oma võimuga karistada arestiga kuni kahe päevani või rahatrahviga kuni ühe rublani. Neid, kes ei suutnud rahatrahvi tasuda, võis vallavanem määrata ühiskondlikele töödele kuni kahe päevani. Vallavanema otsustele võis kaevata 2-he nädala jooksul talurahvasjade komissarile.

Vallavanemaile alluvaiks isikuteks Baltim. vallakog. seaduse § 15. järele olid vallakogukonda kuuluvad talupojad, endise maksukohustusliku seisuse liikmed ja kuni 25. juunini 1867. a. erru lastud alamad sõjaväelased ning nende perekonnad.

Vallavanemale alluvuse ja tema karistamise õiguse peale tuleb seega kui seisusliku iseärasuse peale vaadata, aga ühtlasi oli see alluvate isikute, talupoegade, seisuslik paheõigus.

See paheõigus ja seisuslik iseärasus kehtis kuni Eesti Vabariigi 1920. a. Põhiseaduse kehtimahakkamiseni. Sest 1920. aasta Põhiseaduse § 6 järele on kõik Eesti kodanikud seaduse eesühetaolised ja ei või olla avalikõiguslikke eesõigusi ja paheõigusi, mis olenevad sündimisest, usust, soost, seisusest või rahvusest. Ka Seisuste kaotamise seaduse (RT 1920, 129/130, 254) järele kaotasid Eestis oma jõu kõik seadused ja määrused, mis sisaldasid seisuslikke õigusi, eesõigusi, kohustusi ja õiguste kitsendusi või üldse seisuslikke iseäraldusi. Sama seaduse III osa § 1 järele astusid kõikseisuslike valdade (mis loodi 1917. a.) asemele seisuseta valdad.

Kuigi vallavanematele karistamise õiguse andev norm ise kaotati alles 1936. aastal (vt. RT 1936, 22, 150 IX osa), ei saanud vallavanemad seda õigust enam tarvitada alates Seisuste kaotamise seaduse kehtima hakkamisest, s. o. 27. augustist 1920. a. Seega oli vallavanemate õigus selles asjas ajavahemikul 27. augustist 1920. a. kuni 1. aprillini 1936. a. ainult paljas õigus (jus nullum) ja pärast 1. aprilli 1936. a. kadus ta täiesti.

Riigivanema poolt dekreedina 7. aprillil 1937. a. antud ja 1. mail 1937. a. kehtima

hakanud uus Vallaseadus (RT 1937, 32, 310) andis aga vallavanematele uuesti karistamise õiguse. See uus karistamise õigus aga erineb enne kõike endisest selle poolest, et kui endise õiguse järele vallavanemal oli õigus karistusena tarvitusele võtta aresti kui isikulise vabaduse kitsendamist, siis uus õigus lubab karistusena tarvitada ainult rahatrahvi. Sest senise Põhiseaduse § 8 järele ei võinud kedagi vangistada või kitsendada isikulises vabaduses muidu kui kohtuvõimude otsusel.

Vallavanemate karistusõigus jaguneb kahte ossa: 1) õigus karistada ülesannete täitjaid vallaomavalitsuse organites ehk distsiplinaarkaristuste õigus ja 2) õigus karistada vallaomavalitsuse organitest väljaspool seisjaid valla kodanikke ehk kriminaalkaristuse õigus. Distsiplinaarkaristuse õiguse normid puutuvad vallavolinikkude distsipliini vastu eksimisi ja need normid on asetatud Vallaseadusse (§§ 22 ja 42). Kriminaalkaristuse õiguse normid on Vallaseaduse VII osaga viidud Kriminaalkohtupidamise seadustikku, mida on administratiivkorras karistamise osas täiendatud §§ 970¹, 970², 970³ ja 970⁴-ga.

Vallaseaduse § 22 järele vallavolinikku, kes vabandava põhjusega ei võta osa vallavolikogu koosolekust, karistatakse vallavanema otsusel rahatrahviga kuni 5 krooni suuruses. Trahv läheb vallaomavalitsuse kasuks. Millised asjaolud kuuluvad vabandavate põhjuste hulka, seda pole seaduses otseselt üteldud. Sellepärast tuleb selles asja aluseks võtta samas seaduses vallaomavalitsuse teenijate kohta käivaid norme. Vallaseaduse § 98 loeb vabandavaiks põhjusteks vallaomavalitsuse teenijate puudumiseks oma ametikohustuste täitmiselt: 1) haiguse, 2) sõjaväeteenistuse kohustuste täitmise, 3) kahjutule, liiklemisvahendite seisaku, vääramatu jõu (vis major) juhtumid, kui need takistavad teenistusse ilmumist, 4) vahi all olemise ja 5) vanemate, abikaasa või laste surma või raske haiguse. Erandina võidakse tunnustada kaaluvaks ka muid põhjusi. Haiguse tõttu puudumise kestust tõendatakse ametliku arsti tunnistusega.

Kas vabandavate põhjuste puudumisel vallavolikogu koosolekult mitteosavõtivate vallavolinikkude karistamine on vallavane-

male obligatoorne, see küsimus on vaieldav. Seaduse sõnastuse järele otsustades osutub, et vallavanem on kohustatud karistama vallavolinikke, kes ei võta vallavolikogu koosolekust osa ja selleks puuduvad vabandavad põhjused. Sest seaduses on selgelt väljendatud, et vallavolinikku „karistatakse“, aga mitte, et „võib karistada“. Sellest lähtudes võib väita, et küsimuses, kas karistada või mitte, ei või vallavanem talitada oma suva (heaksarvamise) järele, vaid karistamine selles asjas on vallavanema kohustus. Jätab vallavanem karistuse määramata, siis tuleb sellele vaadata kui seaduse poolt ettekirjutatud kohustuse mittetäitmisele. Karistuse määra juures on jäetud vallavanemale suvaliselt otsustada kui suure rahatrahvi ta suvatseb määrata 1 sendi ja 5 krooni piirides. Loodetavasti leiavad need küsimused lähema äramääramise ning lahendamise Vallaseaduse § 50 alusel Siseministri poolt antavas Vallavolikogude kokukorras.

Vallaseaduse § 42 järele võib vallavanem karistada kuni 5 krooni suuruse rahatrahviga neid vallavolinikke, kes on koosolekult korrarikumise pärast kõrvaldatud. Selles asjas on seaduses täiesti selgelt väljendatud, et karistamine kui ka karistuse määra suuruse otsustamine 5 krooni piirides toimub vallavanema suva järele. Sest seaduses on väljendatud, et vallavolinikku „võidakse“ karistada. Ka need trahvirahad lähevad vallaomavalitsuse kasuks.

Nii § 22 kui ka § 42 alusel vallavanemate poolt määratud karistuste otsuste peale võib asjaosaline isik esitada kaebuse maa-avalitsuse esimehele. Kaebuse tõstmise tähtaega pole Vallaseaduses ette nähtud, mis pärast tuleb selleks arvata Administratiivmenetluse seaduse (RT 1936, 4, 25) § 81-s ettenähtud üldist kahenädalist tähtaega, otsuse teadasaamise päevast arvates. Peale selle tuleb vallavanemal neis asjus otsuste tegemisel, kaebuste edasisaatmisel ja otsuste täitmisel silmas pidada Administratiivmenetluse seaduse § 77—101 ja 112—114 sätteid, kuna Vallaseadus neis asjus erisätteid ei sisalda.

Kriminaalkohtupidamise seadustiku § 970¹ ja 970² järele kuulub vallavanemale õigus karistada administratiivkorras kuni 30 krooni suuruse rahatrahviga süüdlasi järgmistes kriminaalsüütegudes:

1) süüdlast, kes ei täitnud vallavanema, abivallavanema või külavanema seaduslikke korraldusi või nõudmisi;

2) süüdlast, kes kõrvalise isikuna viibis vallaomavalitsuse või vallavolikogu koosole-

kuruumis ja ei täitnud koosoleku juhataja vallavanema või abivallavanema seaduslikku nõudmist;

3) süüdlast, kes ei täitnud maanteede tegemise, korrashoidmise või küüdikohustuse kohta vallavanemalt, abivallavanemalt või külavanemalt antud seaduslikke korraldusi või nõudmisi ja

4) süüdlast, kes ei täitnud vallavanema, abivallavanema või külavanema seaduslikke korraldusi ning nõudmisi kahjutulede kustutamise juures kaasaaitamisel.

Sealjuures tuleb tähele panna, et administratiivkorras ei või karistada süüdlast sama süüteo eest, milles ta on vastutusele võetud kohtukorras; samuti ei või kohtukorras võtta vastutusele süüdlast sama teo eest, mille eest ta on karistatud administratiivkorras.

Administratiivkorras karistamisel koostab vallavanem trahvimääruse, milles tähendatakse: 1) määruse koostamise aeg ja koht; 2) süüaluse nimi, perekonnanimi ja elukoht; 3) süüteo kordasaatmise aeg ja koht; 4) süüteo kirjeldus ja süüaluse seletus, kui see süüaluse poolt antud ja 5) trahvimäärus. Määrus kirjutatakse alla vallavanema ja vallasekretäri poolt.

Vallavanema trahvimäärus kuulutatakse allkirja vastu süüdlasele ühes ettepanekuga määratud trahv 7 päeva jooksul, arvates määruse kuulutamise päevast, vabatahtlikult ära tasuda.

Trahvimääruse peale võib süüdlane edasi kaevata vastavale jaoskonnakohtule, kes asja läbi vaatab harilikus kohtu korras ja võib süüdlast karistada seaduses ettenähtud piirides ka kõrgemal määral, kui oli määratud vallavanema poolt. Edasikaebus tuleb kirjutada jaoskonnakohtuniku nimele ja esitada vallavanemale (vallaomavalitsuse kantseleisse) seitsme päeva jooksul, arvates trahvimääruse kuulutamise päevast. Vallavanem on kohustatud edasikaebuse ühes kogu toimikuga edasi saatma jaoskonnakohtule hiljemalt kolme päeva jooksul.

Kui süüdlane 7 päeva jooksul, arvates trahvimääruse kuulutamisest, ei ole edasi kaebanud ega ka vabatahtlikult trahvi tasunud, siis teeb vallavanem korralduse trahvi eisenõudmiseks administratiivkorras.

Kui ühe kuu jooksul, arvates edasikaebete tähtaja möödumise päevast, ei lähe korda süüdlaselt trahvi administratiivkorras sisse nõuda süüdlase maksuvõimetuse tõttu, siis tühistab vallavanem trahvimääruse ja annab asja üle vastavale jaoskonnakohtule otsusta-

miseks üldises korras. Samuti tühistab vallavanem trahvimääruse ja annab asja üle jäoskonnakohtule üldises korras edaspidise käigu andmiseks ka sel juhtumil, kui ühe kuu jooksul, arvates trahvimääruse koostamisest, ei ole korda läinud seda süüdlasele ülalnäidatud korras kuulutada, tema leidmatuse tõttu.

Asjad, milles kompetentsi piirides vallavanema poolt tehtud trahvimääruse põhjal määratud trahv on vabatahtlikult tasutud või administratiivkorras sisse nõutud, lõpetatakse kohtusse saatmata ära. Samuti ei või kohtule üle anda ka asju, milles valla-

vanema trahvimääruse põhjal on trahv osaliselt administratiivkorras sisse nõutud, olgugi et süüdlase maksuvõimetuse tõttu ei ole võimalik puuduvat osa sisse nõuda (KKS § 979).

Vallavanema poolt määratud trahvid ei kuulu omavahel ega ka kohtu poolt määratud karistustega koostamisele, samuti ei kuulu nad koostamisele ega liitmisele ka teiste administratiivvõimude poolt määratud trahvidega (KKS § 980).

Kriminaalseadustikus ettenähtud süütegude eest vallavanema poolt määratud rahatrahvid lähevad riigi kasuks (KrS § 17).

Administratiivmenetlusel.

R. K ä n d.

Otsustest ja kaebustest.

Administratiivmenetluse seaduse (AMS) praktilisel käsitlemisel on mõnestki eeskirjast tähelepanematult mindud mööda. Kuna aga vastav igakülgset seadusepäranemenetlus on õiguslikus korras olulise tähtsusega, siis püüaksime alljärgnevalt peatuda mõningate küsimuste ja toimingute juures, mis esinevad sagedamini. Viimasteks on näiteks asjade sisuline otsustamine ja sellele eelnev selgitav menetlus, otsuste täitmine ja otsuste peale kaebamine.

Ametiasutis, kelle otsustamisele asi kuulub alluvuse (AMS 2. peatükk) järgi, peab enne asja otsustamist ametikohtu suhtelt selgitama kogu ulatuses asja otsustamiseks tarvilikud asjaolud. Asjaosaline (AMS 4. peatükk) peab esitama kõik vajalikud andmed ja tõendused ning ametiasutisel on õigus nõuda täiendavaid andmeid ja tõendusi. Kui asjaosaline ei esita vajalikke tõendusi ka temale selleks eriti määratud tähtajaks, võidakse tema taotlus jätta rahuldamata. Kuid ametiasutis on ka ise kohustatud koguma vajalikke andmeid, kui asjaosalisel pole võimalik neid esitada või kui tekib kahtlus, et asjaosaline oma isiklikes huvides ei esita kõiki andmeid. — Järelikult on ametiasutiste ülesandeks: hoolitseda, et asja otsustamiseks vajalikud andmed oleksid küllaldased ja objektiivsed.

Andmete küllaldus ja objektiivsus avaldub selles, et need konstateeriks vajalikke asjaolusid vastuvaidlematult, igakülgset

täielikult ja erapooletult, taotledes seaduse täpse täitmise sihti.

Sel alal on meil senini mitmelgi pool patustatud. On ju üldtuntud ütetus: „kõiki tõendusi, mida mujalt ei saa, võib saada vallavalitsuselt“. — Ja tegelikult on paljudelgi kordadel osutunud, et vallavalitsused ei kogu, asjaosaliste poolt algatatud mõningate asjade taotlemisel, küllaldaselt andmeid ja annavad tõendusi või teevad otsuseid vaid asjaosalise enese poolt esitatud suusõnalise avalduse põhjal, mis sageli pole objektiivne ja erapooletu. Selle tagajärjel on mitmelgi vallavanemal ja vallasekretäril tulnud kohtu ees vastust anda ebaõigeid asjaolusid tõendavate dokumentide väljaandmise eest.

Kas teatud asjaolu on tõendatud, seda otsustab ametiasutis oma veendumuse järgi, millele ta on jõudnud pärast põhjalikku tutvumist kõigi esitatud asjaoludega. Sellejuures on iseendast mõisteta, et iga ametiasutis peab asjade otsustamisel arvestama ka asja käigu vältel vahepeal tekkinud uusi asjaolusid ja nõudeid ning ei või seepärast oma tegevuses piirduda ainult nende andmetega, mis olid asja algatamisel esitatud.

On muidugi juhtumeid, kus ametiasutisel puudub võimalus asja esialgsel otsustamisel arvestada küllaldaselt objektiivsete andmetega, mispuhul ametiasutise sihiks peab olema saavutada riigile või omavalitsusele kasulikku tulemust kehtiva õiguse piires. Näiteks maksude määramisel võib arvestada neid teateid, mis on olemas maksukohuslase jõukuse või tööstuse läbikäigu

kohta ja need teated ei pruugi olla täpselt tõestatud, kuna maksukohuslasele jääb õigus omalt poolt nende teadete vastu vaielda ja esitada täpsemaid või enam usaldustväärivamaid andmeid, milliseid saab juba võtta arvesse asja otsustamisel kaebe korras.

Asjaolude selgitamisel peab ametiasutis kasutama kas asjaosalise algatusel või enda taotlusel kõigi vajalike andmete ja tõenduste kogumist. Tõendusteks võivad olla: esitatud ja asjasse puutuvad dokumendid, tunnistajate seletused, asjatundjate arvamused ja kohapealse ülevaateuse andmed. Ei ole vajalik terve vormilise selgitusmenetluse läbiviimine sel puhul, kus asi on iseenesest juba selge.

Asjaosalisi, tunnistajaid ja asjatundjaid ei saa ametiasutis omal algatusel kutsuda välja, kui see pole ette nähtud vastavas seaduses. Kui aga asja otsustamisel kohaldatav ja rakendatav seadus näeb ette nende väljakutsumist, eeltähendatud isikud aga jäävad ametiasutise väljakutse peale vaatamata kohale ilmumata, ilma AMS § 34 tähendatud kaaluva põhjuseta, siis karistatakse neid ametiasutise poolt rahatrahviga (AMS § 110). — Kui asjaosaline palub tunnistajate väljakutsumist, siis teeb ametiasutis seda peale sellega seoses olevate kulude tasumist asjaosalise poolt.

AMS korras määratud trahvid (AMS 19. peatükk), menetluskulud (AMS 18. peatükk) ja AMS § 113 tähendatud kulud nõutakse sisse vastava otsuse teinud ametiasutise või otsust täitva ametiisiku korraldusel administratiiv-sissenõudmise korras ning lähevad vastavalt kas riigi või omavalitsuse kasuks, nagu ka Vallaseaduse § 22, 42 ja 162 alusel määratavad trahvid, mis lähevad vallaomavalitsuste kasuks. — Väike-se kõrvalkaldumisena olgu aga siinkohal tähendatud, et Vallaseaduse VII osa, s. o. Kriminaalkohtupidamise seadustiku alusel ja korras vallavanema poolt administratiivkaristustena määratavad trahvirahad nõutakse sisse KKS § 742 teise lõike juhatusel ühtlases korras kõigi kohtuasutiste teiste administratiivkorras sissenõudmisele kuuluvate summadega, missugust sissenõudmist teostab politsei (mitte valla maksunõudja!) ja karistatult sissenõutav rahatrahv maksetakse riigituluna Eesti Panga osakonda, riigitulude ptk. XX § 4 all.

Eelpool kokkuvõtlikult edasiantud AMS 11. ja 12. peatüki peajooned käsitlevad eeltoiminguid, mis eelnevad asja otsustamisele. Sellejuures tuleb veel tähendada, et üldjuhena tulevad need eeltoimingud sooritada

ja vastavalt otsustada sellel ametiasutisel, kellele kuulub asja otsustamine. Ametiasutiste üldise struktuuri ja asjaajamise korra seisukohalt tuleb aga siiski märkida rõnningaid erijuhte asjade otsustamiseks ettevalmistamisel ja nimelt nende ametiasutiste puhul, kellele asi tuleb esitada lõplikuks otsustamiseks täiesti ettevalmistatult. Neil juhtudel lasub kõigi eeltähendatud toimingute sooritamine ja sellekohaste korralduste tegemine sellel ametiisikul, kelle ülesandeks on asja otsustamiseks ettevalmistamine.

Nü peab toimetama kõik tähendatud küsimused: minister, kes asja esitab otsustamiseks Vabariigi Valitsusele; direktor — kes asja esitab otsustamiseks ministrile (vt. Valitseamise korraldamise seadus); vallasekretär, kes asja valmistab ette ja toimetab selgitusmenetluse (Vallaseaduse § 77 p. l. põhjal) ning esitab asja otsustamiseks vallavanemale (vallavalitsusele) või viimase kaudu vallavolikogule; maavalitsuse liige, kes esitab asja otsustamiseks maavalitsusele jne. Vajaduse kohaselt toimub asja ettevalmistamine eeltähendatud ametiisikuile alluvate ametnike kaudu. — See kõik sõltub vastavate asutiste struktuurist, kuna näiteks vallavolikogu või maavalitsus (kollegiaalse organina) ei saaks neid eeltoiminguid täita.

Otsus tuleb teha kirjalikult, kusjuures otsuse vorm (kas resolutsioon esitatud avaldusel või eriootsus) oleneb ametiasutise asjaajamise korra vajadustest ja otstarbekohasusest. Otsus loetakse toimunuks selle alikirjutamisega.

Kui asja on võimalik jaotada osadesse, siis võib otsustada asja osade viisi.

Otsustes märgitakse järgmised asjaolud: a) otsuse teinud ametiasutise nimetus; b) otsuse tegemise kuupäev; c) otsuse aluseks oleva taotluse lühike sisu; d) otsus ise — vastaval korral ka kulude kandmise küsimus ja kui asjaosalist kohustatakse ette võtma mõnesugust toimingut, siis selle kohustuse täitmise tähtaeg; e) otsuse motiivid; f) otsuse õiguslik alus, s. o. vastav seadus ja selle paragrahv; g) millise aja jooksul ja missugusele asutisele võib esitada kaebust otsuse peale; h) otsuse teinud ametiisiku allkiri.

Otstarbekohasuse seisukohalt (ja resolutsioonide puhul vastaval avaldisel) võib eelnevates punktides c, e, f ja g tähendatud asjaolud teatada asjaosalisele ka erikirjaga, kuid otsus kui niisugune peab igal juhul sisaldama eelnevates punktides a, b, d ja h tähendatud asjaolud (ka resolutsiooni puhul).

Kui asjaosalisele ei ole teatatud edasi-kaebekorda või on see teatatud vildakalt, siis annab see põhjust edasikaebe tähtaja ennistamiseks. Kui aga ametiasutis on kaebajale teatanud, et otsuse vastu võib esineda kaebusega teatavale teisele ametiasutisele, kellele kaebus siiski ei allu, siis ei õigusta see viimast temale mittekuuluvaid asju arutusele võtma.

Vajaduse korral võidakse otsus teha ka suusõnaliselt, kuid otsuse sisu tuleb sellelgi korral ikkagi märkida vastavasse toimikusse või viimase puudumisel selleks koostatud eriprotokollile. — Seega on kõik otsused sisuliselt ikkagi kirjalikud. — Suusõnaline otsus loetakse toimunuks asjaosalisele teatamisega või otsuse täitmiseks korralduse tegemisega.

Üldjuhisenä tehakse otsus asjaosalisele teatavaks kirjalikult ja kui seda ei saa asjaosalisele anda kohe kätte, siis talitatakse kätteandmisel AMS 9. peatüki kohaselt. Asjaosaliste juuresolekul tehtud otsus teatatakse suusõnaliselt. Asjaosalistel on õigus nõuda, et suusõnaliselt teatatud otsus antaks neile veel kirjalikult. Sarnasel korral loetakse otsus teatavaks tehtuks selle suuliselt teatamisega.

Otsus pööratakse täitmisele alles pärast kaebamistähtaja möödumist. Ootamata kaebetähtaja möödumist võib pöörata otsekohe täitmisele otsuseid: 1) mis seaduse järele kuuluvad täitmisele kohe pärast otsuse tegemist; 2) mis vastavad kõigi asjaosaliste taotlusele; 3) mille suhtes asjaosalised on loobunud kaebamisõigusest. — Viimaste otsuste peale hiljem esitatavad kaebused jäetakse tähelepanemata.

Järelevalve korras täitmisele lubamist või kinnitamist vajavad otsused ei astu jõusse enne nende täitmisele lubamise või kinnitamise otsuse tegemist või täitmisele lubamise või kinnitamise tähtaegade möödumist, kui vastavas seaduses on määratud sellekohased tähtjad.

Peale selle on ametiasutisel õigus määrata otsus kohe täitmisele, kui see osutub tarvilikuks avalikkudes huvides või asjaosalise erakordselt tähtsas erahuvis.

Kaebamistähtjaks on AMS kohaselt 2 nädalat (Adm.-kohtu korras antavatel kaebustel — 1 kuu), arvates otsuse teadaandmise päevast, kui vastavad eriseadused ei määra erijuhtudel teistsuguseid tähtaegu. Tähtaegade arvestamine toimub AMS 10. peatüki kohaselt.

Kaebuste esitamisel kerkib üles küsimus: mil puhul võib ja saab ka-

vata ametiasutises, s. o. AMS korras ja millal Adm.-kohtu korra (AKK) kohaselt?

AKK põhjal võib esineda kohtule kaebustega ametiasutiste niisuguste otsuste ja korralduste vastu, mis on tehtud asjades, mis kuuluvad nende ametiasutiste enda lõplikule lahendamisele.

On seadustes ette nähtud, et teatavates asjades tehtud, näiteks mõne omavalitsus-asutise otsused kuuluvad mõne teise ametiasutise kinnitamisele, siis ei astu sarnased otsused iseenesest enne kinnitamist üldse jõusse ja niisuguste otsuste peale kuni nende kinnitamiseni ei saa esineda kaebustega AKK korras, küll aga AMS korras.

Asjus, mille lahendamine kuulub astmeliselt mitme adm.-asutise võimkonda, võib esineda kaebustega AKK korras kohtule alles siis, kui asi on kõigis vastavates adm.-asutistes juba AMS korras otsustatud. AKK korras võib kaebuse siis anda viimase vastavas asjas otsuse teinud ametiasutise otsuse vastu. — Kaebus, mis antud peale seaduslikku tähtaega, s. o. peale otsuse jõustumist, ei kuulu sisuliselt läbivaatamisele.

Eelkirjeldatu illustreerimiseks ja selgitamiseks olgu järgnevalt esitatud mõned näited tegelikust elust ja Riigikohtu vastavatest otsustest.

Kaebused vallasekretäri ametisse võtmise asjus alluvad Siseministrile, vallasekretäri abi ametisse võtmise asjus — maavalitsuse esimehele. Kohtule võib esineda kaebustega vaid vastavalt Siseministri ja maavalitsuse esimehe sellekohaste kinnitamisotsuste vastu.

Samuti tulevad kaebused vallavolikogu otsuste vastu õpetajate valimises esitada õpetajaid ametisse registreerivale asutisele, mitte aga adm.-kohtule.

Kaebused vallavolikogu otsuste vastu vallaomavalitsuse kinnisvara müügi asjas tuleb esitada maavalitsusele AMS korras.

Mõnelt poolt on esitatud väide, et asjaosalisel on õigus valida kaebekorda ja kui asjaosaline on valinud ühe kaebekorra (kui-ki ekslikult), siis ei saa ta samal ajal ja samas asjas kaevata teises korras. — See väide ei pea paika. Iga otsuse puhul on võimalik määrata selle kaebekorda. Ebaõiges korras, s. o. alluvuse alal mittevõimkondsele asutisele esitatud kaebus jäetakse läbivaatamata (mitte rahuldamata!). Sellega aga ei saa võtta asjaosaliselt võimalust esitada kaebust samal ajal seaduspärasel korras.

Ka on Riigikohus seletanud: Kui valla-
valitsuse teatava otsuse vastu (AMS korras)

antud kaebus allub vallavolikogule, siis puudus volikogul alus kaebuse läbivaatamata jätmiseks, põhjusel, et kaebusega vallavalitsuse otsuse vastu oli esinetud ka AKK korras.

Juhud, millal ühe ametiasutise tegevuse peale võib kaevata Adm.-menetluse seaduse korras — teisele ametiasutisele on kas vastavas eriseaduses otse tähendatud või on järeldatavad seadusega määratud asjakäigust.

Kuid selle juures on mõnes eriseaduses juhtumeid, kus saab kaevata sama asutise otsuse peale ühel juhul adm.-menetluse ja teisel juhul adm.-kohtu korras. — Nii on näiteks Maanteede seaduses määratud, et otsuste puhul neis asjus, mis tehtud Maanteede seaduse § 26 korras — naturaalkohustuse alusel korraspeetavate teede jaotuses naturaalkohuslaste vahel — võib kaevata maavalitsusele.

Vallavalitsuse otsuste vastu, mis tehtud Maanteede seaduse § 22 põhjal, ei ole Maanteede seaduses ette nähtud kaebamise korda maavalitsusele ja seepärast tuleb nende otsuste vastu kaevata üldkorras jaoskonnakohtunikule.

Sundvõõrandamise küsimused on puht administratiivsed asjad ja kaebused sel alal tuleb esitada AMS korras.

Maanteede seaduse alusel tehtud maavalitsuse otsuste vastu maa võõrandamise asjus võib esineda kaebustega Teedeministri kaudu Vabariigi Valitsusele (Maant. s. § 12). Seepärast kaebused neis asjus ei allu kohtule.

Eeltoodud näidetest selgub, et otsustamine selle üle kas kaebus tuleb esitada adm.-kohtu või adm.-menetluse korras on sisuliselt asja alluvuse määramine AMS 2. peatüki kohaselt. Kuna just asjade alluvuse määramisel sageli esineb eksimusi, olgu siinkohal esitatud veel mõningaid näiteid eriti just maksustamise alalt, kuna sel alal esineb kaebusi suhteliselt kõige enam.

Vallaseaduse § 162 tähendatud maksustamisotsuste vastu võib esineda kaebusega otse adm.-kohtule. Muude maksustamisotsuste puhul aga ametiasutises korras — vallavolikogule, ja viimase otsuse peale — jaoskonnakohtunikule.

Kui vallavalitsus leiab, et avalduse, vastulause või palve (mis antud vallavalitsuse nimele) otsustamine ei kuulu vallavalitsuse (resp. vallavanema) võimkonda, siis tuleb see AMS § 3 korras anda edasi vallavolikogule otsustamiseks, kuid ei saa seda ise otsustada, palvet rahuldades või rahuldamata jättes.

Kui vallavalitsuse maksustamiskorraldus on seadusevastane, siis tuleb esineda kaebusega selle korralduse vastu vallavolikogule, mitte aga maksunõudja tegevuse peale maksu sissenõudmisel (ja ka sel puhul mitte jaosk.-kohtunikule, vaid ametiasutises korras — vallavanemale), sest seda vaidlust ei saa lahendada kaebuste korras maksuvõlgade sissenõudmise üle adm.-sissenõudmise korras.

Asjaolu, et Adm.-sissen. seaduse § 15 on nähtud ette kaebused sissenõudjate ametnike vastu, ei tähenda veel seda, et selle seadusega valla maksunõudjad on arvatud ametnike hulka, kelle peale võib esineda kaebustega adm.-kohtu korras, vaid selles paragrahvis on antud õigus esineda kaebustega adm.-kohtu korras nende ametnike vastu, kelle korraldusel sissenõudmine toimub.

AKK § 2 ei ole tähendatud maksunõudjaid ega ei ole ka teistes seadustes nähtud ette, et maksunõudjate tegevuse vastu võib kaevata adm.-kohtu korras. Maksunõudja allub vallavanemale ja tema tegevuse vastu (näiteks varanduse üleskirjutamisel) tuleb kaevata vallavanemale.

Menetluse puutuvate korralduste peale võib kaevata koos kaebusega asja sisulise otsuse peale. Kuid on jäetud võimalus kaevata ka menetluse puutuvate korralduste peale eraldi sisulisest kaebusest. Menetluse korraldustest, mille peale võib kaevata eraldi, märgib seadus järgmisi: 1) viivitus menetluse toimingus; 2) menetlusest keeldumine; 3) ametniku. keeldumine taandumisest; 4) korraldustrahviga (§ 110) karistamine ja 5) muud seadustes ettenähtud juhud.

Kaebusi teatava otsuse peale võib esitada asjaosaline. Asjaosaliseks võib olla niihästi füüsiline kui ka juriidiline isik, kellesse otsus puutub või kelle õigusi ja huvisid otsus võib puudutada ja kes sellekohase avalduse esitanud ametiasutisele. Juriidiline isik esineb igal juhul oma seadusliku esindaja kaudu. Asjaosalised ja nende seaduslikud esindajad võivad, kuivõrd vastavate seaduste, määruste või korralduste kohaselt ei ole nõuetav isiklik esinemine, esineda ametiasutises nende poolt volitatud isikute kaudu.

Kehtivaid üldisi õigusnorme kohaldades võivad asjaosalise seaduslikuks esindajaks olla isikud, kes tähendatud Kohtuseaduse (VSK VI k.) § 389. Viimase kohaselt õigustülide ajamiseks võivad asjaosalised anda volitusi: vanematele, abikaasadele ja lastele; isikutele, kellel on volitajaga samasisuline ühine õigustüli ühes ja samas asutises; isiku-

tele, kes valitsevad täies ulatuses volitaja varasid (s. o. ajavad asju üldvolituse alusel); isikutele, kes seisavad volitaja teenistuses (erivolituse või koguvalituse alusel).

Volinikuks kutseliselt võivad olla isikud, kes omavad kutse ajada võõraid asju kohtuasutistes, s. o. advokaadid. Kehtiva Põhiseaduse § 77 kohaselt riigivolikogu liige ei või sellisena (küll aga advokaadina või Kohtuseaduse § 289 tähendatud volinikuna) ajada võõraid asju valitsusasutistes teiste isikute nimel või huvides.

Volinik esineb vastava volituse põhjal, kusjuures peale notari, kohaliku valla- või alevivalituse või politsei poolt tõestatud volikirjade, võib volitust anda kirjalikus avaldises ja suusõnaliselt ametiasutises, kellele kaebus esitatakse, kus see kantakse protokollis, mispuhul kirjutatakse alla avaldise esitaja ja ametniku poolt. Linna- ega maavalitused ei saa tõestada volitusi, samuti mitte ka muud AMS § 12 nimetatud adm.-asutised.

Ametiasutis valvab ametikohuslikult volituse vastavuse järele. Volitustes esinevate puuduste või kahtluste korral võib ametiasutis nõuda (selleks eriti määratava kohase tähtaja jooksul) tõendusi, või selgitada muul viisil, kas volitus on vastav ja õige.

Kaebused võivad olla ainult kirjalikud. Kusjuures neis peab olema tähendatud:

- 1) ametiasutise nimetus, kuhu kaebus on sihitud;
- 2) kaebuse esitaja perekonnanimi ja nimi;
- 3) taotluse või palve sisu;
- 4) allkiri;
- 5) asjaosalise aadress ja voliniku puhul ka viimase aadress.

Palve või kaebuse punkti puudumise korral tuleb kaebus saata tagasi, sest peab olema täpselt teada, mida kaebaja taotleb ja mida ametiasutis peab otsustama. Samuti saadetakse kaebus tagasi kui sellel puudub allkiri.

Kui aga kaebuses ei ole ettetoodud asjaolusid kaebuse põhjenduseks ega ühtegi seaduse sätet, mis põhjendaks kaebust, siis sarnasel juhul võib selle kaebuse jätta tagajärjeta, kuid ei saa seda läbivaatamata jätta.

Kui kaebuses esineb eksimusi ametiasutise nime suhtes kuhu kaebus sihitud või muid vormivigu, siis need ei õigusta ametiasutist keelduma kaebust arutusele võtmast. Kui sarnased vead tõeliselt peaks takistama kaebuse otsusta-

mist, siis võib ametiasutis neist teatada avalduse esitajale ning määrata kohase tähtaja nende parandamiseks. Kui viga ei parandata antud tähtaja jooksul, siis loetakse avaldus esitamatuks.

Kokkuvõttes: kaebuste esitamine toimub AMS 4., 5. ja 14. peatükis määratud korra kohaselt. Kaebuste otsustamine toimub AMS 11., 12., 13. ja 14. peatüki korras, nagu seda eelpoolseletatud kõigi otsuste puhul.

Kaebused esitatakse otsuse teinud ametiasutise kaudu järgmise kõrgema võimkondse ametiasutise nimele. On ametiasutises, kelle kaudu kaevatakse, kaebus saadud, siis tuleb see 7 päeva jooksul, arvates kaebuse saamise päevast saata edasi kaebeastmele ühes kõige asjasse puutuva materjaliga.

AMS § 83 teises lõikes esineb ilmne eksitus ja nimelt: lõige algab sõnadega — „viimane saadab...“; kuna kaebuse edasisaatjaks on ikkagi instants, kelle peale kaevatakse ja mitte see, kellele kaevatakse, siis peaks § 83 algama: „esimene saadab...“, mille kohaselt tulebki seda käsitada; sest kellele peaks „viimane“ kaebust veel edasi saatma?

Kaebuse edasisaatmine kaebeastmele võib jääda ära, kui otsuse teinud ametiasutis leiab, et kaebus väärrib rahuldamist, mispuhul ta võib asja ise ümber otsustada.

On kaebus kaevatavalt ametiasutiselt saadetud edasi kaebeastmele, siis viimane otsustab asja, mitte ainult vormiliselt, vaid ka sisuliselt ise, kogudes tarvilikke täiendusi selgitusmenetluses, kuivõrd see vajalik. On aga asi kord juba täiesti selgitatud, siis pole vajalik uus selgitusmenetlus. — Seda otsustab ametiasutis oma veendumuse järgi (§ 54). Kui kaebe aste ühineb kaevatava otsusega ja selle motiividega ja kui uusi tõendusi ei ole asja kohta esitatud, siis ei ole nõutav vaieldava otsuse uus motiveering. On aga kaebaja poolt esitatud uusi tõendusi ja kaebeaste siiski ühineb kaevatava otsusega, siis tuleb seda motiveerida uute põhjenduste suhtes.

Kaebeastme poolt tehtud otsuse teatamine, selle jõusseastumine, sellele edasikaebamine jne. toimub jällegi nagu kirjeldatud eelpool.

Kaebuse otsustamisel ei saa kohaldada neid seadusenorme, mis omandanud kehtivuse peale kaevatud otsuse tegemist, sest kaevatud otsuse seadusepärassus on sellest, kas ta on kooskõlas otsuse tegemise ajal kehtivusel olnud seaduse normidega või mitte.

Perekonnaseisu muudete registreerimise süsteemidest.

Oskar Angelus.

Siseministeriumis on praegu käsil keh-tiva Perekonnaseisu seaduse (RT 1925, 191/192, 110) muutmine ühenduses mit-mesuguste tehniliste puuduste kõrvaldami-sega, millised tähendatud seaduses on selle kehtivuse ajal ilmnenu, kusjuures aga kohe tuleb tähendada, et see seadus, mis meile tõi tähtsa murrangu perekonnaseisu muudete registreerimise korda võrreldes endise ajaga, on ligi 12 aastat muutmatuna püsinud. Õige pikk aeg meie kiiresti muutuva elu-olukorra juures! Ühenduses tehniliste muudatustega kerkib kahtlemata päevakorraks terve pere-konnaseisu muudete registreerimise süsteemi küsimus, mistõttu peatungi lähemalt praegu üksikutes riikides maksvate süsteemide juu-res.

Nagu teada, keskajal toimetasid ainult vaimulikud perekonnaseisumuudete regist-reerimist vastavate usuliste talituste näol (ristimine, laulatamine, matmine). Esimesi kodanlisi perekonnaseisuametnikke meieaja mõttes leiame Hollandis 16. sajandi lõpul. Nimelt seati sisse 1. aprillil 1580 Hollandi ja Lääne-Friisi provintsidest fakultatiivne ko-danlike abielude registreerimise kord, ar-vestades neid pahesid, mis laulatamistel en-daga kaasa tõi tolleaegse Hollandi elanike kuuluvus väga mitmesuguse usuõpetusega kirikuisse. 1656. aastal laiendati see kord üle terve riigi. Perekonnaseisuametnikuks oli eriametnik („secretaris“), kes kodanlisi abielusõlmimisi toimetas bürgermeistrite, kohtunike ja erikomissaride juuresolekul (nende komissaride ülesandeks oli abielu-soovist kuulutada).

Veidi hiljem (24. augustil 1653) seati sisse umbes samasugune kord ka Inglismaal (Cromwelli ajal), kusjuures perekonnaseisu-ametnikuks oli vastav rahukohtunik, kes kin-nitas abielusõlmimisi, kuna eeltõid tegid eri-ametnikud. Hiljem pääsis sama kord maks-vusele ka Iiris ja Šotis. 1660. aastal muudeti see kord Stuartite võimulepääsemisega ja alles 1836. aastal hakkas ta uuesti Britis maksma.

Prantsusmaal, mille kord perekonnaseisu muudete registreerimise alal kodanliste või-mude poolt sai eeskujuks teistele riikidele, seati sisse suure revolutsiooni ajal kodan-line registreerimine (20. aprillil 1792). See oli seda kergem, et Prantsusmaal püsis juba

kaudu enne revolutsiooni õpetus, mille järgi abielu kui sakrament ja kui teatud leping kahe isiku vahel on kaks iseesja. Selle ta-gajärjel vaadati preestriks kui lepingu sõlmi-misest osavõtjale, kui ilmaliku võimu orga-nile. Prantsuse revolutsioon ei teinud see-tõttu midagi muud, kui võttis need riigivõi-mu teostamise ülesanded vaimulikelt ja pani nad ilmalikele ametnikele ja nimelt omava-litsuste ametnikele.

Perekonnaseisu muudete registreerimise eraldamine kirikust on ajalooline nähe, mil-lel olid ja on kahtlemata väga suured taga-järjed. Millal ja kuidas ta algas nägime eelpool. Ta ei ole aga veel lõppenud, ta ei ole üksikuis riikides ka kaugeltki mitte ühe-suguses ulatuses läbi viidud.

Praegu leiame kultuurriikide seas neid, kus perekonnaseisuametniku ülesandeid täi-davad ainult vaimulikud (näiteks Rootsis). Sellest samm edasi on kodanlise abielusõl-mimise lubatavaks tunnustamine kirikliku laulatuse kõrval (näiteks Soomes), kusjuu-res reegliski on laulatamine, erandiks — ko-danline registreerimine, mistõttu veel puu-duvad täisvolilised perekonnaseisuameti-kud ja abielusõlmimised loetakse seadusli-kuks kinnitamisega kas vastava kohtuniku või mõne administratiivasutuse vastava ametniku poolt. Sammuks edasi on paral-leelregistreerimine, mille juures kiriklikud toimingud (ristimine, laulatamine ja mat-mine) omavad sama jõu kui kodanliste või-mude poolt toimetatud sünni-, abielu- ja surmaregistreerimised (näit. Lätis, Taanis, Tšehhoslovakkias). Veel samm edasi eral-qaamise sihis, ja meie jõuame inglise korra juurde, kus sünni ja surma registreerimine toimub kodanliste võimude poolt, abiellu-mine toimub kas abielu registreerimise teel kodanliste võimude poolt või laulatamise teel vaimulike poolt (Briti, Ameerika Ühend-riigid). Edasi minnes on tegemist veel vaid kodanlise registreerimisega, mida aga riigi-või omavalitsuste ametnike kõrval võivad toimetada ka vaimulikud, kusjuures kodan-lisele registreerimisele järgnev vaimulik ta-litus on ainult usuline toiming, nii et näiteks laulatamine ilma selle eel käiva abielu re-gistreerimiseta ei tee meest ja naist veel sea-duslikuks abielupaariks ja nende lapsi sea-duslikuks abielu sündinud lasteks (Eesti ja

Liechtenstein). Viimane samm perekonnaseisu muudete registreerimise eraldamises kirikust on muidugi puhtkodanline registreerimine ainult riigi või omavalitsuste ametnike poolt (näiteks Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias, Šveitsis, Nõukogude Veneemaal).

Peatudes üksikute riikide ja neis maksmapandud süsteemide juures tuleb märkida järgmist.

R o o t s i s, mille kord tunneb riigikirikut (rootsi kirik), on perekonnaseisumetnikeks vaimulikud — rootsi kirikuõpetajad. Erandina sellest üldreegist võivad ka teiste usukoondiste vaimulikud teatud tingimustel olla perekonnaseisumetnikeks; minu teada on seni see õigus antud ainult metodistidele.

Iga rootsi kiriku koguduses tuleb pidada järgmisi raamatuid: 1) koguduseraamat; 2) leidmatute raamat; 3) koguduse piirkonda elama asumise raamat; 4) koguduse piirkonnast lahkunute raamat ühes nimestikuga teisest kogudusest saabunud teadaannetest selle teise koguduse piirkonda elama asumise kohta; 5) sünni- ja ristimiseraamat; 6) leeriraamat; 7) kuulutamise ja laulamise raamat; 8) surma- ja matmisraamat.

Nagu näitavad juba raamatute pealkirjad, peab iga Rootsis elav isik (ka välismaalane) kuuluma ühte rootsi kiriku kogudusse või, kui ta näiteks lahusulisena sinna ei kuulu, märgitakse ta ühe rootsi kiriku koguduse raamatuisse elutsevana selle koguduse piirkonnas. Need andmed leiduvad koguduseraamatus, kuhu 1915. a. seaduse järgi kirjutatakse kõik koguduse piirkonnas elutsevad isikud (§ 3). Võõrusulised (s. o. rootsi kiriku alla mittekuuluvad isikud) ja välismaalased kantakse koguduse raamatuisse ja peale selle veel perekonnanime, sünniaasta ja elukutse järgi erilistesse nimestikesse koguduseraamatu lõppu. Välismaalane, kes on ev.-luteriusku, märgitakse raamatuisse nagu kuuluv rootsi kiriku alla. Välismaalane-võõrusuline märgitakse nii välismaalaste kui võõrusuliste nimestikku. Ühe koguduse piirkonnast lahkumisel alaliseks elutsemiseks teise koguduse piirkonnas peab teateid saatma kogudusele, mille piirkonnast tahetakse lahkuda, et saada väljaastumise tunnistus, mida tuleb viivitamata pärast väljaastumist esitada selle koguduse vaimulikule, mille piirkonda elama asutakse. Seadus näeb ette karistusi nende eeskirjade mitetäitmisel. Välismaile elama asudes tuleb sellest jällegi teatada kirikuõpetajale.

Leidmatute raamatuisse märgitakse isikud, kes koguduse piirkonnast jäädavalt

lahkunud sellest oma kogudusele teatamata, või kes pole asunud elama koguduse piirkonda, kuhu nad lubasid elama asuda. Kõik eeskirjad, mis kehtivad maja kontrollraamatute kohta, kohaldatakse koguduseraamatu suhtes.

Peale eeltähendatud raamatute võib kirikuõpetaja oma äranägemise järgi pidada ka armulaualkäimise raamatut. Võõrusuliste koguduses, mille vaimulikule on antud õigus pidada kirikuraamatuid, tuleb pidada sünni- ja surma-matmisraamatut. Võõrusundi õpetaja, kes laulatamist toimetanud, peab sellest viivitamata teatama selle rootsi kiriku koguduse õpetajale, kus naine on kantud kirikuraamatusse või, kui ta neisse kuskil kantud ei ole, selle koguduse õpetajale, kus naine alaliselt elab. Koguduseraamatut, leidmatute raamatut jne. võõrusulistes kogudustes kunagi ei peeta, sest inimeste registreerimine elukoha koguduse järgi toimub, nagu eelpool tähendatud, ainult rootsi kiriku kogudustes.

S o o m e s kodanline registreerimine erandkorrana harilikust kiriklikust korrast pandi kehtima 22. dets. 1917. a. seadusega, nimelt Kodanliste abiellumiste sõlmimise seadusega ja Tsiivilregistrite pidamise seadusega isikute kohta, kes ei kuulu ühessegi üldtunnustatud uskkonda; nendeks üldtunnustatud uskkondadeks on ev.-luteriusu ja ap.-õigeusu kirikud.

Kodanline perekonnaseisumeti abielude registreerimiseks luuakse tarvidust mööda. Vastav kihelkonnakohtunik või omavalitsus teeb ettepaneku vastavale õuekohtule, kes selle koos oma arvamusega esitab senati kohtuosakonnale. Viimasest oleneb perekonnaseisumeti ellukutumine, samuti isiku määramine („selleks kohastest soome valimisõiguslikest kodanikest“) perekonnaseisumetnikuks. Asetäitja viimasele puhkuse, haiguse jne. puhul määrab õuekohus. Perekonnaseisumetnik asub kihelkonnakohtuniku juures ja tema ülesandeks on eeltööde tegemine abieli registreerimiseks, sest abiellumist „kinnitab“ kihelkonnakohtunik. Abiellumise soovist kuulutatakse soovivalduse esitamise ja abiellujate päritolu kohal vähemalt kaks nädalat enne abieli sõlmimist. Kui üks abiellujaist või mõlemad kuuluvad kiriku kogudusse, teatakse abielluastumise soovist vastavale kirikuõpetajale. Kuulutamise tähtaja möödumisel antakse abielluastuda soovijatele vastav tunnistus, mis maksab kolm kuud ja mille põhjal võib abieli registreerida igas soome perekonnaseisumetis. Kihelkonnakohtuniku eitavale otsusele

võib edasi kaevata senati kohtuosakonnale. Kui kihelkonnakohtunik kinnitab abiellumise, teatab perekonnaseisuametnik sellest vastavale registreerimisasutusele (vt. allpool) ühes kõigi vajalike andmetega ja ühtlasi ka vastavale kogudusele märkuste tegemiseks kirikuraamatuis. Abielu registreerimisi võib ette võtta ka väljaspool ametruumi teatava tasu eest. Aasta jooksul kodanliselt abiellunute nimestik avaldatakse kohtuministeriumi poolt üldiseks teadmiseks seadustekogus (Suomen asetuskokoelma).

Igas omavalitsuses on eriametnik, kes peab isikute kohta, kes ei kuulu ev.-luteriusu või ap.-õigeusu kirikusse, sünni-, abielu- ja surmaregistrilt (peale selle veel teisi registreid: kogukonnast lahkunute ja sinna tulnute kohta, kogukonda kuuluvate isikute kohta jne.). Sünni võib registreerida muide ka voliniku kaudu. Registreerimise tähtajaks on kaks kuud. Kui laps hiljem täisealisena astub mõne ev.-luteriusu või ap.-õigeusu kiriku koguduse liikmeks, on registreeriv ametnik kohustatud saatma kõik temal olevad andmed vastavale vaimulikule. Kui vastsündinu vanemad kuuluvad mõne teise kogukonna alla, on ametnik kohustatud andmeid vastsündinust saatma vastavale kogukonnale. Sellele registreerivale ametnikule tuleb teatada ka kodanlikest abiellumistest (vt. eelpool). Kõnesolev eriametnik määratakse ametisse vastava omavalitsuse poolt, järelevalvekorras allub tema maahärrale, kes teda võib distsiplinaarselt karistada või raskemate süütegude puhul anda kohtu alla. Ametniku otsuste peale võib kaevata maahärrale, viimase otsuste peale senati majandusosakonnale.

Hispaanias (enne kodusõda) on kodanline abiellumine lubatud vaid mittekatoliiklastele, kuid kusjuures abielu registreerimiseks jätkub, kui üks pool esitab kirjaliku teadaande perekonnaseisuametnikule, et ta ei kuulu katoliku kirikusse. Kiriklikul abiellumisel on vajaline, et talituse juures viibiks kihelkonnakohtunik või mõni teine perekonnaseisuametnik, kes teeb kandeid perekonnaseisu registrisse.

Lätis võivad vaimulikud, kel selleks on antud õigus Abieluseadusega, laulata kodanikke tsiviilõiguslike järeldustega, kusjuures nad on kohustatud kandma kirikuraamatuisse samad andmed nagu perekonnaseisuametnikud kodanlisel abielu registreerimisel oma raamatuisse. Kirikuraamatuisse kantakse vastava laulatamise kande juurde abiellunute ja kahe tunnistaja allkirjad. Kirikuraamatu sissekande ärakiri saa-

detakse ühes abielusoovist kuulutamise tunnistusega, kui kuulutamine toimus perekonnaseisuametniku kaudu, hiljemalt 14 päeva jooksul pärast laulatamist kohalikule perekonnaseisuametnikule.

Taanis on valik kirikliku või kodanliku abiellumise vahel samuti vaba ja iga kodaniku oma äranägemise asi. Vastandina Läti korrale, kus samuti maksab paralleelregistreerimine, ei toimu abieluregistrite pidamine vaimulike ja perekonnaseisuametnike poolt ühtlaselt. Laulatamised kantakse vastavasse kirikuraamatusse, mille vorm läheb lahku perekonnaseisuametites koostatavate aktide vormist. Pealinnas, Kopenhaagenis, registreerib kodanlikke abiellumisi linna magistraat, teistes linnades — kohalik bürgermeister, maal — omavalitsuse esimees.

Tšehhoslovakkias kehtib 1919. a. alates samuti paralleelregistreerimine. Kodanlikke abielusid sõlmib: maal — vastava maakonnavalitsuse perekonnaseisuametnik ja linnades — vastava linnavalitsuse perekonnaseisuametnik. Abielu sõlmimisest võtab osa peale perekonnaseisuametniku ja kahe tunnistaja veel vannutatud asjaajaja. Abielu sõlmimise üle koostatakse protokoll, millele kirjutavad alla: abiellujad, mõlemad tunnistajad, perekonnaseisuametnik ja asjaajaja. Vastavad maakonnavalitsuse asutused peavad eriraamatu kihlatute üle (kuulutuste ja nendega seosesolevate andmete märkimiseks) ja eriraamatu abiellunute kohta. Muidugi võivad kodanlikult abiellunud isikud pärast ka kiriklikult laulatada, säärasel korral aga ei oma laulatamine seadusliku abiellumise maksvust, kuna abielu on juba sõlmitud, see on vaid usuline talitus. Kui perekonnaseisuametnik keeldub abielu sõlmimast, võidakse sellele eitavale otsusele kaevata tema ülemusele, viimase eitavale otsusele võib kaevata Siseministeriumile. Siseministeriumi otsus on lõplik ning selle peale ei ole edasikaebust. Kaebuste esitamised ei ole seotud tähtaegadega.

Inglismaal pandi kodanlik perekonnaseisu muudete registreerimise kord nagu alul tähendatud uuesti kehtima 1836. aastal. Inglise kord on väga huvitav sellepolest, et seal teotseb eriline, omaette organiseeritud perekonnaseisuametnike instituut, mille eesotsas seisab Londonis asuv nn. Registrar General. Sellele juhtivale asutusele alluvad kohalikud nn. Superintendent Registrars ning viimastele omakorda nn. Registrars. Kaks viimast organisatsiooni teotseb hoolekandeaasutuste juures. Perekonnaseisu muudete registreerijaks on Registrars,

kelle tegevuse üle teostavad järelevalvet Superintendent Registrars, kes aga järelevalve kõrval ise teotsevad võrdlemisi laialdasel määral perekonnaseisuametnikena. Perekonnaseisuametnike ülesandeks on kõigepealt kodanlike abielude sõlmimine. Need sõlmitakse eeltähendatud järelevalveasutuse ruumes ja järelevalveasutuse ametniku juuresolekul.

Osa perekonnaseisuametnike ülesandest täidavad vaimulikud, kes toimetavad peamiselt abielu sõlmimisi laulatamiste näol ja vastavate registrite pidamist. See maksab aga ainult inglise kiriku (Church of England) kohta. Teiste usukoondiste vaimulikud (muide ka katoliku kiriku omad) võivad laulatada ainult ilmaliku perekonnaseisuametniku juuresolekul. See juuresolek jääb ära, kui vastaval teise usukoondise vaimulikul on eriluba laulatamiseks seadusliku maksvusega. Seda luba annab vaimulikule tema koguduse ettepanekul Registrar General. Vaimulike kohta, kes säärastel on eriluba saanud, peetakse erinimestikud. Abielu sõlmimine inglise kiriku mittekülvivate vaimulike poolt kas ilmaliku perekonnaseisuametniku juuresolekul või mitte peab sündima seaduse poolt ettekirjutatud täpsete vormitähendustega. Nende vormitähenduste järgi valvamine ongi ilmaliku perekonnaseisuametniku ülesandeks, kui tema laulatamise juures viibis, nii et tema osa sel puhul on puhtpassiivne. Laulatamine, mida toimetab inglise kiriku vaimulik, ei ole seotud seaduse poolt ettekirjutatud vormitähendustega.

Igal juhul aga on vaja laulatamise toimeutamiseks Superintendent Registrar poolt väljaantud tunnistuse ettenäitamist, et abielu astumise sooviavaldusest kuulutamise tagajärjel pole tekkinud takistusi abiellumiseks ja et perekonnaseisuametites peetavasse eriraamatusse (Marriage Notice Book) pole kantud abielukeeldu või et see keeld on tühistatud.

Ameerika Ühendriikides maksab üldiselt samasugune kord nagu Inglismaal selle peaarinevusega, et kiriklikul abielusõlmimisel muutub abielu seaduslikuks mitte laulatamise tagajärjel, vaid kohtusekretäri (County Clerk) poolt väljaantud loa tagajärjel. Mis puutub kodanlikku perekonnaseisu muudete registreerimisse, siis toimetavad neid rippuvalt vastavas osariigis maksmapandud korrast väga mitmesugused ametnikud, kõigepealt kohtunikud (rahukohtunikud, krahvkonnakohtunikud, „Court of record“ kohtunikud, politseikohtunikud, kriminaalkohtunikud, kõrgemate astmete koh-

tute kohtunikud), siis notarid, administratiivametnikud (kuberneriid, linnapead). Ameerika Ühendriikide iseäralduseks ongi asjaolu, et seal ei tunta erilisi ilmalikke perekonnaseisuametnikke, registreerimisi toimetavad, nagu eeltoodud loetelu näitab, isegi kõrgemad riigiametnikud ja kohtunikud.

Liechtensteinis maksab, nagu alul juba mainitud, meil praegu kehtiv süsteem. Kuna see on minu teada ainus riik maailmas, kus meie süsteem maksab, peatun veidi selle riigi registreerimise korra juures, niivõrd kui see läheb lahku meie korrast. Kodanlik perekonnaseisu muudete registreerimine toimub igas omavalitsuses, viimaseid võidakse aga selle registreerimise mõttes ühendada suuremaks üksuseks. Perekonnaseisuametnikke ja nende asetäitjaid määrab valitsus kolmeks aastaks, kusjuures see amet on harilikult tema kandjale kõrvalametiks. Aktid koostatakse vaid 1 eksemplaris. Aktide parandamine toimub valitsuse korraldusel. Väljavõtteid aktidest võib anda ka mitte riigikeeles, milleks on saksa keel. Kui jäljetult kadunud isiku surm on kindel, võib teda valitsuse korraldusel kanda surmaregistrisse ja koostada surmaakt. Perekonnaseisuametnik peab valitsuse korraldusel veel kõiksuguseid nimestikke, nagu hääleõiguslike kodanike, rõugepanemise, koolikohuslaste, väljaspool abielu sündinud laste nimestikke jne. Perekonnaseisuametnik võib anda tunnistusi isikute elukoha ja peatuskoha üle ja täita veel mitmesuguseid teisi ülesandeid.

Prantsusmaal kehtib suurest revolutsioonist saadik ainult kodanlik perekonnaseisu muudete registreerimise kord, nagu alul juba tähendatud. Perekonnaseisuametnikuna on omavalitsuse esimees (maire). Viimane võib, kui ta ise seda tahab, oma otsusega oma ülesandeid perekonnaseisuametnikuna panna ühele või mitmele abilisele või, kui see osutub nende äraoleku, haiguse, töökoormatuse jne. tõttu võimatuks, mõnele nõukogu liikmele. See ameti üleandmine kestab kuni vastava otsuse muutmiseni. Ainult Pariisis võivad abid 1808. a. korralduse põhjal täita perekonnaseisuametniku ülesandeid eritsuseta. Esimees võib perekonnaseisuametniku ülesandeid panna sellele või neile abidele, keda ta selleks kohaseks peab, kusjuures ta ise jääb töö üle valvajaks ja kaasvastutajaks. Nõukogu laialisaatmisel, kõigi tema liikmete lahkumisel või nõukogu mittemoodustamisel täidab nõukogu ülesandeid erikomisjon, mille esimees või abiesimees täidab perekonnaseisuametniku ülesandeid. Kui maire

ei täida temale seadusega pandud ülesannet või täidab seda lohakalt, võib maakonna ülem ise või eriametniku kaudu täita neid ülesandeid, nii et säärasel korral võib maakonnaülem täita ka perekonnaseisuametniku ülesandeid.

Kõik perekonnaseisuametiga seosesolevad kulud kannab omavalitsus. Perekonnaseisuameti tulud lähevad omavalitsuse tulu-
desse, mitte mõne ametniku palgalisaks.

Seaduse järgi tuleb pidada sünni-, abielu- ja surmaregistrit; neid registreid võib ühendada ühte raamatusse. Nende kõrval tuleb pidada kuulutusregistrit abiellujate jaoks, seda ainult ühes eksemplaris (teised raamatud kahes). Maakonnaülem või maire võivad nõuda veel teiste registreid pidamist, nimelt: 1) väljaspool abielu sündinud laste lihaseks lapseks tunnustamise registrit ja 2) adopteeritud laste registrit.

Perekonnaseisuametniku amet on aua-
amet, mistõttu selle pidamise eest palka ei makseta. Neile tasutakse erikulud (sõidurahad jne.) ja lubatakse nõukogu äranägemisel teatud esindusraha. Nad ei ole pensioniõiguslikud, võivad aga teatud aja möödumisel määratud saada erilistele kohtadele, näiteks jaoskonnakohtunikeks.

S a k s a m a l, kus samuti maksab

vaid kodanlik perekonnaseisu muudete registreerimise kord, pandi uus Perekonnaseisuseadus kehtima hiljuti (3. nov. 1937), ta hakkab kehtima 1. juulist 1938. Saksa uue korra iseäralduseks on nn. perekonnaraamatu (Familienbuch) sisseeadmine. Nimelt peab perekonnaseisuametnik sünniraamatu ja surmaraamatu kõrval perekonnaraamatut, kuhu kantakse abiellumised ja mis üldiselt vastab meie perekonnaregistrile selle vahega, et selles avataks lastele uus lehekülg ainult ja alles siis, kui nad abielluvad.

Perekonnaseisuametnikeks on üldreegli järgi bürgermeistrid ja nende asetäitjaks — bürgermeistri asetäitjad. Linnades määrab omavalitsus kõrgema järelevalveasutuse nõusolekul eriperekonnaseisuametniku või ametnikke ja nende asetäitjaid. Sedasama võib kõrgema järelevalveasutuse nõusolekul teha ka maaomavalitsustes. Tarbekorral võib järelevalveasutuse nõusolekul ajutiselt täita perekonnaseisuametniku ülesandeid naabri omavalitsuse perekonnaseisuametnik või selle asetäitja. Perekonnaseisuameti kulud kannab omavalitsus, kes endale saab ka kõik selle ameti tulud. Järelevalvel alluvad perekonnaseisuametnikud üldistele omavalitsuste järelevalveasutustele, viimases instantsis riigi siseministrile.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 4. Pensioniõiguslistest ja pensionimaksukohuslastest isikutest vallaomavalitsuses. Kus ja millise seaduse alusel on õigustatud saada pensioni valla maksunõudjad ja külakäskjalad? Kuidas tuleb kohaldada pensionikapitalimaksu võtmist nendelt?

Vastus: Omavalitsuste teenijate pensioni saamine on normeeritud Pensioni seadusega (RT 76 — 1936). Selle seaduse § 2 järgi ei ole pensioni saamise õigust neil omavalitsuste teenijatel, kelle teenistus omavalitsuses loetakse kõrvaltöök. Vabariigi Valitsuse poolt kindlaks määratud kõrvaltööde nimestikuga (RT 60 — 1937) on vallaomavalitsustes loetud kõrvaltöök teiste hulgas ka valla maksunõudjate ja külakäskjalade teenistus, mille tõttu neil puudub õigus pensioni saamiseks. Pensioni seaduse § 12 järgi pensionikapitalimaksu maksavad pensioniõiguslikud isikud. Kuna valla maksunõudjad ja külakäskjalad ei ole pensioniõiguslikud, siis ei ole nemad kohustatud maksma ega või võtta nendelt ka pensionikapitalimaksu.

Küsimus nr. 5. Arstiabi saamise õigusest isikutel, kelle teenistus vallaomavalitsuses loetakse kõrvaltöök. Kas Vallaseaduse § 96 alusel on õigus saada arstiabi riigiteenijatega ühistel alustel isikutel, kellele töö loetakse omavalitsuses kõrvaltöök?

Vastus: Vallaseaduse (RT 32 — 1937) § 96 määrab: „Vallaomavalitsuse teenijad saavad pensioni vastava seaduse põhjal; arstiabi saavad nad vallaomavalitsuselt ühistel alustel riigiteenijatega.“ Seaduse sellisest sõnastusest tuleb järeldada, et arstiabi saamise õigus on sõltuv pensioni saamise õigusest, et pensioniõiguslikud teenijad on õigustatud ka arstiabi saama. Sedasama kinnitab ka Siseministeeriumi Omavalitsuste osakond oma ringkirjaga 29. oktoobrist 1937. nr. 1306 p. 6, milles seletatakse, et arstiabi saamise õiguslikkudeks vallaomavalitsuse teenijateks tuleb lugeda vallaomavalitsuse kõik nimetatavad, kes on täie tööjõuga elukutseliselt vallaomavalitsuse teenistuses, kuna teenijad, kelle teenistus vallaomavalitsuses kannab otsekohese elukutse kõrval kõrvaltöö iseloomu, ei kuulu selle

soodustuse alla; viimaste hulka kuuluvad ka valitavad teenijad.

Küsimus nr. 6. Lisaraha võtmisest vanade maksuvõlgade sissenõudmisel. Kas vanade maksuvõlgade (1927—1936) sissenõudmisel tuleb kohaldada Lisaraha seadust, mis hakkas kehtima 1. juulil 1936. a.?

Vastus: Avalikkude maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seadus (RT 55 — 1936) ei tee mingit vahet maksuvõlgadele, ei eralda neid vanadeks ega uuteks, vaid kehtib ühtviisi kõigi maksu- ja maksutrahvivõlgade kohta, sõltumata sellest kudas need on tekkinud.

Küsimus nr. 7. Välismaalaste maksustamisest kogukonnamaksuga. Vallaseaduse § 115 määrab ära kogukonnamaksu võtmise valla kodanikkudelt. Valla kodaniku mõiste aga ei ole veel ellu viidud VS § 7 ja VS V osa kohaselt. Kas vallavolikogu võib kogukonnamaksu määrata 1938./39. eelarveaastal välismaalastele ja kodakondsuseta isikutele, kes omavad valla piires alalise elukoha, ja kas neid saab lugeda valla elanikkudeks Siseministeeriumi Omavalitsuse Osakonna 3. mai 1937. a. ringkirja nr. 205 p. 9 alusel?

Vastus: Eesti Vabariigi Põhiseaduse (RT 71 — 1937) § 8 järgi Eesti kodaniku seaduslikud õigused ja koormatised tulenevad ning õigused võrsuvad tema kuulumisest Eesti riiklikku ühiskonda. Vallaseaduse (RT 32 — 1937) § 115 lubab võtta kogukonnamaksu valla kodanikkudelt 20 kuni 60 aasta vanuseni, valla kodanikkudeks aga sama seaduse § 7 järgi võidakse lugeda ainult Eesti Vabariigi kodanikke. Vallaseaduse IX osa 2. lõige õigustab küll kuni valla kodanikkude kindlaksmääramiseni kohaldama kogukonnamaksu võtmisel valla kodanikkude kohta ettenähtud eeskirju valla elanikkudele, kelleks loetakse kõik valla piires elavad isikud, kuid see kohaldamine võiks kanduda ainult Eesti kodakondsusesse kuuluvatele valla elanikkudele ega võiks laiendada välismaalastele ega muudele isikutele, kes ei oma Eesti kodakondsust ega ei saa kasutada sellest võrsuvaid õigusi. Maksuseadusi ei tõlgendata ka laiendavalt maksnikkude kahjuks.

Küsimus nr. 8. Lapse registreerimisest, kes sündinud enne vanemate abiellumist. Lapse vanemad on oma perekonnanime muutnud, pärast tuli avalikuks, et neil on veel üks laps, kelle sünd hoopis registreerimata (hilinenud registreerimisjuhust). Palun teatada, missuguse perekonnanimega tuleb nüüd lapse sünd registreerida, kas endise või

uue perekonnanimega? Laps sündis vana perekonnanime jõusolemise ajal.

Vastus: Enne vanemate nimemuutmist sündinud laps tuleb registreerida vanemate selle perekonnanimega, mis neil registreerimise ajal on, kuid sünniakti lõppu enne allkirju tuleb märkida, et lapse vanematele endise perekonnanime N asemele on määratud perekonnanimeks M.

Küsimus nr. 9. Ravikulude sissenõudmisest. Ravikulude võlgnik kr. 350 suuruses on kinnisvara võõrandanud ja sellest saadud raha kr. 3.000.—, paigutanud rahaasutusse hoiule. Kuidas ja kas on võimalik sissenõudmist pöörata hoiusumma peale? Isik on ka kõik oma vallasvara maksust kõrvalhoidmise sihiga ära müünud ja nõudmist saaks rahuldada ainult hoiusummast.

Vastus: Hoolekande seaduse (RT 120/121 — 1925 ja 43 — 1935) § 10¹ järgi vallaomavalitsusel on õigus hoolekande korras kantud elanikkude ravi ja ülalpidamise kulud nõuda sisse ka nende hoiusummadest krediitasutistes Administratiiv-sissenõudmise seaduse (RT 2 — 1923) § 37 ettenähtud harilikus korras, milleks maksunõudjal tuleb saata krediitasutisele võlasumma kinnipidamise teade.

Küsimus nr. 10. Tuletõrje ja Kodanliku õhukaitse kulude arvutamisest eelarvesse võtmiseks. Vallavalitsus palub teatada, kuidas tuleb arvestada 1) tuletõrje kuludeks eelarves 1%, 2) kodanliku õhukaitse kuludeks 1/2% ja tagavarakapitaliks 1,5%. Kas need kulud ka ise kuuluvad arvestamise aluseks, näiteks: kui eelarve on kr. 18.000 suur+tuletõrje summa, kuidas siis arvestada % kas ainult kr. 18.000 pealt või kr. 18.000+tuletõrje summa pealt?

Vastus: Nii tuletõrje kulud kui muud summad, mis vallaomavalitsused on kohustatud võtma oma eelarvesse kindlaksmääratud protsendi määral oma korralistest tuludest või kuludest, tulevad arvutada otseste korraliste tulude või kulude kogusummast, ilma neid protsendilisi kulusid endid juurde arvamata.

Küsimus nr. 11. Vallaarhiivi korraldamisest. 1. Kas võib jätta sisu tähtsuse järgi arhiivifondi nimistus seeria järjekorra numbri ja pealkirjaga märgitud tühjad kohad: 1) nende jooksva asjaajamises tarvitavate raamatute ja toimikute jaoks, millised aasta paari pärast tulevad arhiivi paigutada, kui nende liigilisi arhiivaale nimistu koostamise ajal ei leidu? 2) nende dokumentide jaoks, milliseid praegu veel jooksvas asjaajamises

ei ole, aga millised kehtiva Vallaseaduse järgi lähemas tulevikus saavad olema, näiteks elaniku teatud valla kodanikuks kuuluvuse selgitamise dokumendid? Või tuleb fondi nimistu koostada ainult olemasolevate arhiivaalide kohta?

2. Kas valla eelarved ja aruanded oma sisu tähtsuse järgi tulevad koondada eri seeriadena valla majandamist kirjeldavate raamatute gruppi, mis otstarbekohasem, või üksik-dokumentidena aastate järgi eraldi üldtoimikute hulka?

Vastus: 1. Vallaarhiivi nimistusse II (Jatkuvad arhiivfondid) tulevad kanda kõikide fondide kõik olemasolevad seeriad võimalikult selles järjekorras, nende nimetustega ja nende eeskujude järgi, mis loendatud ja esildatud „Maaomavalitsuses“ nr. 4 ja 5 — 1937. Tuleviku jaoks reserveeritud ruumi: 1) iga seeria järele — juurdetulevate arhiivaalide juurdekirjutamiseks, 2) iga fondi lõppu — uute, praegu teadmata, kuid tulevikus tekkida võivate, seeriade sissekandmiseks.

2. Dokumendid vallakogukonda kuuluvusest, eelarved ja aruanded kuuluvad kirjavahetuse liiki, mis varemalt on koondatud ja koondatakse ka tulevikus üldtoimikutesse ning kantakse arhiivi nimistusse aasta-aastalt iga koguaasta kirjavahetuse üldtoimikute, nii nagu „Maaomaval.“ nr. 5 — 1937 lk. 72 näidatud. Siseministeeriumi poolt ettekirjutatud vallavalitsuste kirjavahetuse üldtoimikute nimestikus on nähtud ette valla territooriumisse ja kogukonnasse puutuva kirjavahetuse ja dokumentide paigutamiseks üldtoimik nr. 4, ning eelarvete ja aruannete paigutamiseks üldtoimik nr. 7.

Praegu ei ole teada ega ette näha uute seeriade ega kirjavahetuse uute üldtoimikute tekkimist.

Küsimus nr. 12. Koolitrahvide sissenõudmisest. Kas algkooli hoolekogu poolt määratud trahvirahad laste koolist puudumise eest kuuluvad sissenõudmiseks valla maksunõudjale või nõuab neid sisse kons-taabel?

Vastus: Küsimus on selgitatud „Maaomavalitsuses“ nr. 11 — 1936 vastusega küsimusele nr. 22.

Küsimus nr. 13. Sõjaväkke ajateenistusse kutsutud vallaomavalitsusteenija asendamisest. Palun seletada, kas pean kaotama oma ametkoha, kui lähen sõjaväkke sund-

aega teenima, või on vallaomavalitsus, kelle teenistuses seisan kantsleiametnikuna, kohustatud minule kohusetäitjat palkama, seniks kui sõjaväest vabanen ja ise võin tööle asuda?

Algkooli õpetajat näiteks riik ei vabasta ametist, vaid sõjaväest vabanemisel võib asuda uuesti ametikohuste täitmisele.

Vastus: Sõjaväeteenistuse seaduse (RT 15 — 1937) VII osa näeb ette, et ajateenistuse täitmiseks tegelikku sõjaväeteenistusse võetud riigi- ja omavalitsusteenijad võetakse tegelikult sõjaväeteenistusest vabanemisel tagasi nende endistele ametikohadele riigi- või omavalitsusasutistes, kui nad ilmuvad teenistusse ühe kuu jooksul pärast ajateenistusest vabanemist.

Küsimus nr. 14. Kantsleimaksu võtmisest tunnistustelt, mis maksustatud erimaksuga vallaomavalitsuse heaks. Vallasead. § 153-ga on kantsleimaksust vabastatud kohtuasutistele esitatavad tunnistused vaesusõiguse saamiseks ja isikutunnistused. Sellest järgneb, et kõik teised tunnistused kuuluvad maksustamisele kantsleimaksuga. Kas ka tunnistused, milledele võetakse erimaksu vallaomavalitsuse heaks, nagu tasulised jahitunnistused, kuuluvad kantsleimaksu alla?

Vastus: Kui hobusepassid, milledele ka võetakse erimaksu eriseaduse alusel, sellele vaatamata kuuluvad maksustamisele kantsleimaksuga Siseministeeriumi seletuse järgi ringkirjaga 29. X 1937 nr. 1306, siis analoogiliselt järeldades võiks samuti võtta kantsleimaksu ka maksulistelt jahitunnistustelt ja muudelt maksulistelt tunnistustelt.

Küsimus nr. 15. Koorejaamade maksustamisest. Vallasead. § 122 võimaldab valdadel määrata tööstusmaksu ka ühistegeliste piimaühingutele. Kas saab maksustada piimaühingu koorejaama selle vallaomavalitsuse heaks, mille adm.-piires asub koorejaam, kui piimaühingu peameierei ise asub teise valla adm.-piires?

Vastus: Kui vallas asuv koorejaam teotseb äriliselt, siis peaks tema kuuluma ka maksustamisele tööstusmaksuga aasta läbikäigu järgi. Kui koorejaam aga piimatootjalt ainult piima kokku võtab ja meiereile edasi annab, siis võib tal puududa iseseisev läbikäik, mida saaks maksustada, sest on ju ükskõik, kas piimatootjad oma koore igaüks ise meiereisse viivad, või teevad seda üheskoos oma koorejaama kaudu.